

Nr 27

Utlåtande i anledning av motioner om förbättrade ekonomiska villkor för diabetiker.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 737 av fru *Elvy Olsson* och fru *Nilsson* samt II: 942 av herrarna *Nilsson* i Tvärålund och *Gomér* hemställes, att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag om förbättrade ekonomiska villkor för diabetiker i enlighet med vad i motionerna anförts.

Motionärerna framhåller, att diabetiker drabbas av betydande kostnader främst för fördyrad kost. Den sjuke har även att själv bekosta injektionsmateriel.

Enligt en vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg företagen utredning medför den speciella kosten för diabetiker en 40-procentig fördyring jämfört med sjukhusets normalkost, och en aktuell undersökning visar att den diabetessjukes kosthåll i det enskilda hushållet blir cirka 100 kronor dyrare per månad än övriga människors.

Vissa kommuner beviljar kostförbättringsbidrag med varierande belopp. Bidraget uppgår till 65 kronor per månad för diabetiker i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Vidare erhåller diabetiker under vissa förutsättningar avdrag vid taxeringen för fördyrade levnadskostnader. Det avdrag som beviljas varierar starkt mellan olika delar av landet. För både kostförbättringsbidragen och skatteavdragen gäller dock generellt att de inte är tillräckliga för att kompensera diabetikernas merkostnader.

Enligt motionärernas mening måste det ankomma på samhället att ansvara för att den diabetessjukes ekonomiska villkor blir lika med andra människors, antingen genom att kostförbättringsbidragen höjes och helt täcker kostfördyringen samt kommer alla diabetiker till del, eller genom att skatteavdrag medges för hela merkostnaden och att inkomstgränserna avsevärt höjs eller slopas. Avdragsreglerna bör tillämpas lika över hela landet. En förändring av inkomstgränserna får ses mot bakgrund av att den diabetessjuke måste vara noggrann med insulinbehandling och kost om han skall kunna göra en god arbetsinsats och erhålla en bra lön.

Motionärerna finner rimligt att den diabetessjuke ges möjlighet att använda sig av engångsmateriel för injektioner, vilket är bättre ur hygienisk synpunkt men ställer sig avsevärt dyrare än att använda konventionella injektionsinstrument. Enligt motionärernas mening bör bestämmelserna om fri medicin för diabetiker utsträckas att omfatta injektionsmateriel av engångstyp.

Utskottet har inhämtat yttrande från riksskattenämnden, som redogör för kommunalskattelagens bestämmelser rörande extra avdrag och återger vissa uttalanden i bevillningsutskottets betänkande nr 22 år 1965, vari bl. a. anförts att de kostnader som diabetiker åsamkades främst på grund av sin särskilda diet kunde vara mycket

betungande och att det inte minst med hänsyn till skatteförmågeprincipen skulle vara till fördel om man i större utsträckning än som då skedde vid beskattningen kunde beakta de merutgifter som sjukdom kunde medföra.

Riksskattenämnden har — efter det bevillningsutskottet avlät sitt ovan nämnda betänkande — behandlat frågan om avdrag för diabetiker, närmast med anledning av en framställning från en enskild person med hemställan om åtgärder. Riksskattenämnden inhämtade yttrande bl. a. från medicinalstyrelsen.

Därvid hemställde riksskattenämnden om styrelsens utlåtande huruvida det var möjligt att för mera vanligt förekommande kroniska sjukdomar ange standardbelopp *dels* för av sjukdomen betingad ofrånkomlig ökning av levnadskostnaderna, *dels ock* för andra av sjukdomen betingade kostnader för att den sjuke skulle kunna förvärvsarbeta. Därest svaret blev jakande, hemställde riksskattenämnden vidare om uppgift, vilka sjukdomar som i detta sammanhang var aktuella och vilka standardbelopp som kunde anses motsvara de genomsnittliga merkostnaderna. I avgivet utlåtande anförde medicinalstyrelsen, att de för styrelsens bedömande underställda frågorna aktualiserade problem av sådan räckvidd, att för deras besvarande erfordrades en omfattande utredning, samt att det torde ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra huruvida utredning borde komma till stånd.

Efter att därefter ha förehaft ärendet vid plenisammanträde uttalade riksskattenämnden i skrivelse till sökanden att frågan, huruvida och i vad mån extra avdrag borde medges för nedsatt skatteförmåga till följd av långvarig sjukdom, i vart fall tills vidare torde — liksom hittills skett — få bedömas efter prövning i varje särskilt fall. Avskrift av skrivelsen tillställdes bl. a. samtliga landskamrerare och taxeringsintendenterna i länen.

Frågan om extra avdrag för nedsatt skatteförmåga för diabetiker har därefter diskuterats vid ett av riksskattenämnden anordnat möte i Stockholm med rikets taxeringsintendenter och revisionsintendenter m. fl. den 14 och 15 mars 1966. Vid mötet framkom bl. a. att taxeringsintendenterna i allmänhet — utan särskild utredning — godkände utgifter för fördyrad kost till följd av diabetes på 500—800 kronor samt att diabetikerna i regel medgavs extra avdrag för nedsatt skatteförmåga om inkomsten inte var högre än 25 000 kronor för äkta makar och 15 000 kronor för ogift. Vid överläggningen i ämnet ifrågasatte riksskattenämndens ordförande om man inte — med hänsyn till bevillningsutskottets nyssnämnda uttalande — borde i fortsättningen intaga en något välvilligare hållning i avdragsfrågan än vad sålunda angivits.

Riksskattenämnden uttalar nu meningen, att diabetikerna — inom ramen för nu gällande författningsbestämmelser — regelmässigt kommer i åtnjutande av extra avdrag för till följd av sjukdomen nedsatt skatteförmåga efter relativt välvilliga och så långt möjligt likformiga regler. Nämnden anser därför att det inte finns anledning att föranstalta om utredning i syfte att skapa särskilda regler om rätt till avdrag för fördyrade levnadskostnader för diabetiker.

Utskottet

Motionärerna hemställer om utredning och förslag om förbättrade ekonomiska villkor för diabetiker och berör därvid frågor om kostförbättringsbidrag, avdrag vid taxering för merkostnader i anledning av sjukdom samt fri injektionsmateriel av engångstyp.

Kommunala kostförbättringsbidrag till diabetiker beviljas med stöd av lagen om socialhjälp. Bidragen är behovsprövade. I fråga om bidragens maximibelopp tillämpas olika normer i olika kommuner; i Stockholm, Göteborg och Malmö uppgår detta belopp, såsom nämns i motionerna, till 65 kr. för månad. Enligt vad utredningar visar kan emellertid de faktiska merkostnaderna antagas överstiga de bidrag som nu vanligen utgår. Utskottet vill framhålla önskvärdheten av att kommunerna uppmärksammar detta förhållande.

Enligt 50 § 2 mom. andra stycket kommunalskattelagen äger taxeringsnämnd och prövningsnämnd medge extra avdrag med högst 4 500 kr. i fråga om skattskyldig, vars skatteförmåga under beskattningsåret varit väsentligen nedsatt till följd av långvarig sjukdom m. m.

Bevillningsutskottet anförde i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 22 år 1965 att de kostnader som bl. a. diabetikerna åsamkades, främst på grund av den särskilda diet de var tvingade hålla, kunde vara mycket betungande. Enligt utskottets mening skulle det inte minst med hänsyn till skatteförmågeprincipen vara till fördel om man i större utsträckning än som skedde vid beskattningen kunde beakta de merutgifter som sjukdom kunde medföra.

Riksskattenämnden — som i remissyttrande över de nu föreliggande motionerna redogjort för överläggningar år 1966 i avdragsfrågan — har anfört att ”diabetikerna — inom ramen för nu gällande författningsbestämmelser — regelmässigt kommer i åtnjutande av extra avdrag för till följd av sjukdomen nedsatt skatteförmåga efter relativt välvilliga och så långt möjligt likformiga regler”.

Årets riksdag har avslagit motioner om utredning rörande rätt till avdrag för av handikapp betingade särskilda kostnader för inkomstens förvärvande och om extra avdrag på grund av de handikappades högre levnadskostnader. I sitt betänkande nr 26 år 1968 med anledning av bl. a. dessa motioner har bevillningsutskottet anfört, att bedömningen av avdragsrätten varierar i praxis med hänsyn till omständigheterna i de enskilda fallen men knappast kan sägas vara restriktiv. I betänkandet upplyses att extra avdrag i vissa fall medgivits i så höga inkomstlägen som 30 000—40 000 kr.

Allmänna beredningsutskottet finner sig med hänsyn till vad som uttalats i bevillningsutskottets båda ovan citerade betänkanden och riksskattenämndens yttrande kunna utgå från att avdragsfrågorna bedöms mot bakgrund av de sjukas totala försörjningssituation och utan bundenhet vid snäva normer.

I vad avser rätt till fria injektionssprutor vill utskottet erinra om att frågor om utensilier till diabetiker — enligt vad som framgår av 1961 års sjukförsäkringsutrednings betänkande II (SOU 1966: 28), s. 111 — kommer att behandlas av utredningen i samband med frågan om vidgad bidragsgivning för medicinsk-tekniska hjälpmedel.

Det bör härutöver nämnas, att vissa landsting numera genom sjukhusen tillhandahåller injektionsmateriel kostnadsfritt till diabetiker.

Utskottet vill slutligen framhålla, att även andra förhållanden än de av motionärerna särskilt berörda kan bidra till att ställa diabetiker i ett ekonomiskt svårt läge. Olika sociala reformer som förbereds för de handikappade kan emellertid väntas komma att innebära ett ökat stöd även för diabetikerna.

Utskottet finner sig med hänsyn till vad ovan anförts inte böra tillstyrka motionerna utan hemställer,

att de likalydande motionerna I: 737 och II: 942 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 2 april 1968

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Hedlund (s), Eric Gustaf Peterson (fp), Helge Karlsson (s), Karl Pettersson (s), fru Hultell (h), herrar Kilsmo (fp), Ernst Olsson (cp), Torsten Hansson (s)*, fru Diesen (h) och herr Ove Karlsson (s)*;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm (s), fru Jäderberg (s), herrar Dickson (h), Lundmark (s)*, Rimås (fp), Wikner (s), Larsson i Borrby (cp), Nilsson i Bästekille (h), Andersson i Örebro (fp), Johansson i Växjö (cp), Hansson i Piteå (s)* och Hugosson (s).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.